

Jaume López, portaveu de REINICIA Catalunya: «Proposem que la redacció de la Constitució es faci en comissió mixta: polítics i ciutadans»

written by Ramon Munné | 6 d'abril de 2016

Jaume López és portaveu de Reinicia. Doctor en ciència política (Universitat Pompeu Fabra) i Master en Filosofia de les Ciències Socials (London School of Economics). Fou membre fundador de la Plataforma pel Dret a Decidir (2006).

Si et sembla bé podríem començar per situar el lector en l'entorn de les iniciatives vinculades al procés constituent que hi ha en els darrers anys a Catalunya. Quan va néixer Reinicia?

Reinicia va començar com una plataforma de reflexió de com podia ser un procés constituent participatiu al maig de l'any passat, quan ja érem 13 entitats. La iniciativa és encara una mica més antiga perquè al gener d'aquell any ens vam trobar amb la presidenta del Parlament, la Núria de Gispert, unes persones que a títol personal li vam lliurar un document sobre com pensàvem que podia ser un procés constituent participatiu.

Qui en forma part i com s'organitza?

El criteri per formar part de Reinicia fou senzillament haver produït en els últims anys un document o fer actes que tinguin a veure amb un procés participatiu en la definició del nou país. De Reinicia en formen part : ANC, Òmnium, Súmate, La Consti, Procés Constituent, Parlament Ciutadà, Grup Promotor

per a la Convenció Constitucional, Sobirania i Justícia, Juristes per la Independència, Fundació Llibreria Les Voltes, Drassanes per la República Catalana, El País que Volem, La Marxa Som. Com a Reinicia tenim un plenari setmanal i per això hem fet molta feina. Quan la gent diu, "ostres ho teniu tot pensat", és que hem fet això durant un any. Sí que està pensat.

El propòsit declarat de Reinicia Catalunya és "aplegar totes iniciatives a l'entorn del procés constituent, per coordinar-les, impulsar-les i mostrar el potencial que té la participació política de la ciutadania per dissenyar un nou estat". És un exemple d'unitat molt necessari i reclamat també en d'altres àmbits polítics. Ho esteu aconseguint?

És difícil, hem trigat un any, però anem fent passos sòlids. El que hem aconseguit és veure les coses amb la mateixa perspectiva, hem aconseguit coordinar-nos perquè les nostres respectives activitats anessin en línia i crec que ara hem de fer un salt endavant des del dia 5 de març que vam presentar el projecte de la Convenció.

Has esmentat la Convenció. Quin paper té, com està relacionat amb Reinicia?

Són diferents. Què hem aconseguit amb Reinicia? Primer aplegar tothom que a nivell d'entitat ha pensat sobre això. D'aquesta manera hem visualitzat conjuntament com podria ser un procés constituent democràtic en el segle XXI. De fet serà un cas molt singular el de Catalunya perquè serà un procés constituent i un procés de secessió al mateix temps. Aleshores en aquesta anàlisi tots hem coincidit a imaginar-nos que, quan parlem d'una democràcia equilibrada, cal vincular la democràcia participativa, la democràcia representativa i la democràcia directa. Així, a Reinicia pensem que aquest procés podria passar per quatre fases. Quines són? Una primera fase de participació d'iniciativa ciutadana, que és quan els ciutadans sense el Parlament, sense pressupost públic, s'organitzen per començar aquest procés o ja estan

organitzats. Nosaltres considerem que aquest procés ja ha començat. La segona fase, procés participatiu d'iniciativa institucional, quan el Parlament insta el govern perquè faci un procés participatiu com podria ser el que està fent Barcelona sobre el PAM. Aleshores són els funcionaris els qui fan el procés participatiu. La tercera etapa és l'etapa representativa on les decisions es prenen al Parlament. I aquí aleshores defensem el format d'una comissió mixta, una comissió formada per ciutadans i parlamentaris. I després la fase de democràcia directa que és un referèndum. Ara nosaltres com a societat civil, com a ciutadans, a què ens podem dedicar? A la primera, però explicant a tothom que entenem que aquesta primera no s'acaba qui, sinó que és la primera de 4 possibles. La primera, la iniciativa ciutadana l'hauríem d'organitzar. Fruit d'aquesta organització hem creat un projecte per començar, és el que en diem Convenció Constituent Ciutadana de Catalunya (CCCC les quatre C's), que és un projecte de Reinicia, però no és Reinicia. Reinicia és una plataforma que impulsa això, és com un *think tank*. El 5 de març vam presentar el projecte i el vam obrir perquè les entitats que vulguin puguin formar part de la Convenció des del principi, contribuint a definir el projecte.

El projecte estaria dins de la primera fase, oi?

Sí. Per nosaltres aquesta primera fase participativa d'iniciativa ciutadana pot perfectament cobrir els 16-17 mesos. És a dir, tots els mesos previs a la desconexió legal. Perquè, de fet, des del punt de vista del llenguatge més juridico-polític nosaltres estem en la fase pre-constituent. Quan parlem amb el Parlament, quan ens cridin, ells consideraran que el que nosaltres diem primera fase del procés constituent és la fase pre-constituent per a ells.

Pel que fa a unes d'aquestes iniciatives semblants, Constituïm, vol enllestir un esborrany de constitució a mitjans d'abril. Quina relació hi teniu?

La relació és molt fluida. Amb en Jordi Domingo, el portaveu,

ens hem vist diverses vegades, però fins i tot, hi ha membres que a títol personal formen part de Reinicia, a través de Juristes per la Independència. En el seu cas, com sabeu, la idea és que un equip de 17 persones faci una síntesi de projectes de constitució que havien sorgit de la ciutadania. De fet el projecte del jutge Santiago Vidal forma part a través de la Fundació Les Voltes de Reinicia. Ells tenen com a metodologia partir d'un text i donar-lo a conèixer i que la ciutadania ho comentí. Per nosaltres, potser perquè no som del món jurídic, sinó més del món de la participació, entenem la CCCC com una eina que no parteix d'un text constitucional, sinó que parteix de 14 àmbits temàtics que generen uns documents base a través de la participació de les entitats que formen part dels 14 àmbits, no de les persones individualment sinó de les entitats. I aquests documents serien la base de les discussions ciutadanes. Nosaltres el que els hem proposat és que el seu text sigui un d'aquests 14 textos, que passarien aleshores a ser 15 textos, perquè aquella gent que sí que vol discutir sobre constitució també es pugui aplegar a la Convenció. Però entenem que molta gent no voldrà discutir necessàriament sobre una constitució. Recordem que volem fer una deliberació àmplia sobre el futur immediat del país que aplegui a tothom, i que deixi de banda el debat sobre independència sí o no. L'esborrany constitucional és una forma més de participar d'aquests debats, però no l'únic ni el prioritari.

Com encaixa la feina de Reinicia amb la de la recent Comissió d'Estudi del Procés Constituent, creada al Parlament?

Nosaltres en la primera ronda no hem estat cridats però pensem que serem cridats més endavant. La idea és que la Comissió d'Estudi ha de servir per estudiar com podria ser una llei de procés constituent. Aquí nosaltres hi tenim dues funcions: una explicar-los el que fem a nivell ciutadà. La segona que és que, com a Reinicia, proposarem que quan facin una llei d'aquest procés, quan parlin de com actuarà el Parlament per acabar de redactar una Constitució, ho facin en comissió

mixta. I això procedeix dels estudis que hem fet de processos de reforma constitucional participativa. Tenim molt bons exemples de comissions mixtes que han funcionat a nivell de reforma constitucional, total o parcial, al món occidental recent. Per exemple, al Canadà, a Ontario i a British Columbia s'ha utilitzat la fórmula de comissió mixta per proposar una llei electoral. La llei electoral sempre té dificultats per ser aprovada, costa que els partits es posin d'acord en una cosa que afecta les seves quotes de poder.

Qui l'escull i quina legitimitat té aquesta comissió mixta?

La legitimitat és total per diverses raons. Primer perquè el Parlament es posa d'acord per tirar endavant una comissió mixta, ell és qui s'autolimita els poders, la iniciativa surt del Parlament. La segona legitimitat seria la participativa, la pròpia composició. Per exemple el cas irlandès va funcionar molt bé per a la reforma constitucional de temes tabú com pot ser el matrimoni del mateix sexe. En aquest cas, un terç dels membres de la comissió (en total, 100) eren polítics parlamentaris segons la proporció dels partits al Parlament, incloent tres parlamentaris d'Irlanda del Nord (com si nosaltres acceptéssim persones d'altres països catalans) i uns 66 eren ciutadans escollits a l'atzar, per sorteig segons quotes socio-demogràfiques (per gènere, per territori, per nivell de renda i per nivell de formació). A Irlanda ho van fer així perquè van considerar que si no ho feien d'aquesta manera aquestes reformes no tirarien endavant perquè els partits polítics no s'hi posaven. I van dir, doncs ho externalitzem, d'alguna manera.

Al document fundacional feu un enfoc força empresarial de la iniciativa o projecte que engegueu. Parleu de missió, visió i estratègia. La visió és "una Catalunya sobirana forjada amb la força i les aportacions de la ciutadania i les seves organitzacions, fonamentada en una democràcia amb més equilibri entre democràcia participativa, representativa i directa". Aquesta Catalunya sobirana, sorgida d'un procés

constituent com el que dueu a terme, hom pot entendre-la independent. És així? Com valoreu l'aportació de les persones que ara no es defineixen independentistes en el vostre projecte?

Nosaltres situem aquest procés constituent sobre el dret a decidir, perquè si tu parles d'un procés constituent has de tenir la possibilitat de decidir sobre tot. Ara bé el que diem és que el format per desenvolupar aquestes decisions o propostes que fem com a ciutadans no te per què ser necessàriament un estat independent. Sens dubte totes elles impliquen una reforma a fons de l'Estatut actual i fins i tot de la Constitució Espanyola per aquells que vulguin formar-ne part. El nostre punt d'arrencada és dir que tot és reformable a través de la força democràtica i això vol dir ser sobirans, és a dir, que el poder sobirà darrer recau en els ciutadans de Catalunya, no en els ciutadans del conjunt d'Espanya. Per això parlem d'àmbits temàtics. Nosaltres no parlarem d'independència. Òbviament alguna de les solucions proposades difícilment es poden aplicar si no ets un estat independent.

Per això parlem més de Procés constituent que de fer una Constitució?

Completament. Quan vam començar parlàvem de constitució, però hem vist que cal anar poc a poc per anar tots junts. Nosaltres busquem consensos explícits i pensem que el consens sobre el dret a decidir avui en dia hauria de ser un consens per al procés constituent, no necessàriament sobre la redacció d'una constitució.

El dret a decidir l'interpreteu com un dret a participar, doncs?

És clar, a acordar continguts. El dret a decidir és tenir la possibilitat de ser sobirans en el sentit que decidim nosaltres. En aquest procés hi estan convidats tots aquells que tinguin una perspectiva sobirana i la sobirania és primer sobirania mental. Poder pensar sobre tot sense limitacions.

Els objectius de les primeres fases, segons els vostres

documents fundacionals, acaben amb "Presentar els resultats [de tot aquest procés participatiu i de debat] a les institucions i llurs grups parlamentaris per influir en el procés del país." Quin format han de tenir aquests resultats i en quina de les anteriors fases correspondria?

Correspondria a la primera fase sí. La segona fase seria la democràcia participativa d'iniciativa institucional. El que passa és que nosaltres pensem que en aquests moments tal com està el procés ja veurem com es pot fer. Abans de la desconexió és difícil.

Quin seria el resultat d'aquesta segona fase?

No ho sé perquè això ho ha de decidir el Parlament. Nosaltres demanem als polítics que es faci això, però els diem, sapiguen que hi ha aquesta base. A què aspirem? A que si el que fem nosaltres és excel·lent i a sobre els costa zero a l'erari públic decideixin aprofitar-ho i potser no caldrà fer fase participativa d'iniciativa institucional. Perquè, a més, aquesta la iniciativa purament ciutadana és absolutament no inimpugnable.

Fins a quin punt creieu que es podrà avançar en una constitució nova, abans de proclamar la independència?

De la Convenció en sortiran dos productes: el llibre verd i l'informe constitucional. Al llibre verd es recullen totes les propostes que hagi fet la ciutadania fruit d'aquests debats, de formats diversos on nosaltres intentarem prioritzar, perquè no hi haurà votacions. Però si el 90, o el 85% diu que preferiria energies renovables a energies fòssils, nosaltres ho mostrarem. Ara, si en llengua, en l'exèrcit no tenim consens, nosaltres direm hi ha gent que ha proposat que hi hagi exèrcit, hi ha gent que ha proposat que no n'hi hagi ...L'altre és un informe constitucional, és a dir, aquelles propostes del llibre verd que puguin tenir rang constitucional. Nosaltres preferim no parlar d'esborrany constitucional o d'avantprojecte.

Així el llibre verd i l'informe constitucional serà el

resultat de la primera fase. I en aquesta fase no preveieu, doncs, cap impugnació o impediment per part de l'estat espanyol, oi?

Exacte. De la Comissió d'Estudi probablement sí, ja ho estem veient. Però nosaltres, insistim, no depenem de la Comissió d'Estudi.

La gent té ganes de participar o al final acaben participant sempre els mateixos, com en moltes iniciatives?

A tots els països la participació té els seus límits, hi ha gent més o menys mobilitzada. Aquí tenim dues virtuts. La primera és que nosaltres volem fer un debat temàtic previ, que és participatiu però no a nivell individual, és d'organitzacions. Busquem que la societat organitzada, no els individus, formi part d'aquest procés i que, per tant, puguis identificar que hi ha una organització que et dóna prou confiança que aquest procés és obert i seriós perquè aquestes organitzacions en formen part. I la petita experiència que en tenim és que és una realitat, és a dir, poques vegades en un acte com el que vam fer el 5 de març s'havia vist una pluralitat política tant àmplia. Fundacions com Catdem de Convergència, Alternativa d'ICV, Irla d'ERC (representades per Colominas, Companyon i Huguet) a primera fila. Hi era Procés Constituent (amb la Teresa Forcades), també Carles Viver i Pi-Sunyer, Ferran Requejo. Perquè participi la gent fa falta primer confiança. I després que pensis que servirà per alguna cosa. I crec que aquest procés si ens el prenem seriosament pot anunciar coses fonamentals que formaran part de la nova etapa de Catalunya.

En aquests moments podeu avançar alguns aspectes de consens que creieu que seran rellevants o innovadors per al nou país que preparem?

És molt prematur. Com a Reinicia vetllarem pel mètode, neutral, inclusiu, transversal i participatiu. Quan parlem de contingut ho farem com a portaveus d'allò que els àmbits temàtics hagin proposat. Vetllarem perquè el procés sigui

excel·lent. I el contingut ja sortirà.

Quan tindrem notícies, doncs, i quins seran els propers passos de la CCCC?

Nosaltres pensem que d'aquí 3 mesos tindrem el mapa de totes les entitats que formen part d'aquests àmbits temàtics. Quan tinguem això podrem presentar que el projecte, com a projecte, s'ha tancat i ja no és un projecte. També hem de veure si la gent se sent còmoda amb el mètode que estem proposant, amb el nom, el nom no està tancat, és provisional.

Caldrà una campanya de comunicació molt important

Ara no. Ara fem una feina de formiguetes que encara és assumible. Quan s'engegui tot el projecte amb totes les entitats implicades, a part de la publicitat que es farà tindrem centenars d'entitats que podran fer també publicitat del projecte.

Doncs des de l'Unilateral us ajudarem i d'aquí uns mesos podem fer una actualització del projecte per comprovar que avança.

Moltes gràcies

Perfecte, gràcies a vosaltres